

Drs. Annemiek Rijckenberg
(voormalig wethouder Ruimtelijke
Ordening voor de gemeente
Utrecht 1994 - 2001)
Tegenwoordig is drs. Annemiek
Rijckenberg werkzaam als
zelfstandig adviseur stedelijke
ontwikkeling. Zij is o.m. lid van
de VROM-raad en voorzitter van
de Commissie voor Welstand en
Monumenten Amsterdam.

A

Annemiek Rijckenberg was van 1994 -2001 wethouder Ruimtelijke Ordening van de gemeente Utrecht. Als wethouder is ze mede verantwoordelijk geweest voor de oprichting van Aorta en sterk sturend geweest in de architectonische ontwikkelingen van Utrecht. Terugkijkend op 10 jaar Aorta mag een gesprek met de voormalig wethouder niet ontbreken.

Utrecht en architectuur

Als raadslid en wethouder vond Rijckenberg dat het volstrekt ontbrak aan aandacht voor architectuur binnen de gemeente. Op het terrein van de oude monumenten was Utrecht baanbrekend, met vele restauraties, subsidies voor het Kerkenkruis en stadsarcheologie. De nieuwe architecten werden met uitzondering van Rietveld niet gezien, verketterd (Neudeflat!) of afgebroken (Van Ravesteyn!). Veel 19e en vroeg-20e eeuwse panden dreigden gesloopt te worden, en wat er voor in de plaats kwam was weinig inspirerend. Er was behalve de realisatie van de wijk Voordorp weinig ervaring met opdrachtgeverschap. Men dacht meer na

over functies dan over ontwerp. Dit was haar belangrijkste motivatie om als wethouder samen te gaan werken met de bestaande particuliere initiatieven om een architectuurklimaat te bevorderen. En te experimenteren met het creëren van eigen opdrachten en prijsvragen en ontwerp-ontwikkelpetitities te organiseren.

De oprichting van Aorta vond Rijckenberg vooral belangrijk vanwege de mensen erachter, zoals Jaco de Visser, die ze al jaren kende vanuit de werkgroep Ombouw Panden, een groep liefhebbers van oude panden met nieuwe bestemmingen, zoals het Anthoniusziekenhuis, AZU, Moira en Hooghiemstra. Ze had de illusie dat een architectuurcentrum de fragmentatie zou kunnen opheffen, dus al die afzonderlijke kleine clubjes bij elkaar brengen en daarmee meer resultaten behalen. Inmiddels ziet ze dat anders: resultaten behaal je vooral met kleine clubjes, zoals Aorta, die iets echt willen. Ze gelooft nog steeds in publiek debat, en in het zichtbaar maken van nieuwe ontwikkelingen.

Utrechts visie op architectuur

Of Utrecht voldoende visie op architectuur heeft kan Rijckenberg niet goed beoordelen. De afgelopen jaren zijn er erg weinig nieuwe of spraakmakende plannen gelanceerd. De manier waarop het plein Vredenburg nu wordt ingevuld met een neopklassiek woonwinkgebouw

doet volgens haar geen recht aan het 20e eeuwse karakter van de Lange Viestraat. 'Of je moet heel cynisch vaststellen, dat dit een weerspiegeling is van de tijdgeest, zoals ook de oude Galeries Modernes, de C&A en de Bijenkorf dat waren. Ook een traditionalistische visie is er één, maar je moet als bestuurder of ex-bestuurder niet je eigen smaak opleggen. Het gaat er vooral om capabele mensen om je heen te verzamelen en voorwaarden voor goede architectuur te creëren, door uitstekende stedenbouw en door marktpartijen scherp te houden. Leidsche Rijn begint een beetje op een dakpannentoonstelling te lijken met al die marktgedreven meer traditionele nieuwbouw, maar het is een visie!'

Wat maakt Utrecht Utrecht?

Het meest unieke van Utrecht is volgens Rijckenberg nog steeds de ligging in het midden van het land en aan zoveel infrastructuur. Daardoor is Utrecht ook een beetje lui geworden en laat het kansen lopen. Utrecht is niet beroemd vanwege zijn architectuur, alleen om zijn grootste architect en vormgever, Gerrit Rietveld. 'Ik noem hem vaak als voorbeeld van duurzame architectuur, ook al roest het ijzer en rot het beton. We willen zijn gebouwen behouden en zijn meubelen eindelijk restaureren en repliceren, dat is een voorbeeld van dierbaarheid en duurzaamheid. En een andere Utrechtse archi-

tect, Sybold van Ravensteyn, is de meest gesloopte en vergeten architect van Nederland, terwijl hij zulke prachtige stations en publieke ruimtes maakte.'

Aorta's rol

Ze is enthousiast over de wijze waarop Aorta opereert. 'Een mix van debat, exposities, documentatie en onderzoek, veel eigen initiatieven'. Belangrijke thema's zijn volgens Rijckenberg het steeds meer op elkaar gaan lijken van de huidige nieuwbouw en de binnenhuisadviezen in Elle Wonen. Modernisme is oud, traditionalisme is nieuw. Aorta doet heel zijdelings mee in dat debat vindt ze. Maar ook de discussie over de vertrutting van Leidsche Rijn en de uitverkoop van het stationsgebied zijn voor Aorta belangrijke thema's. De grootste ontwikkeling die ze bij Aorta zelf ziet is het gegroeide zelfbewustzijn Aorta zet architectuurthema's zelf op de agenda en maakt nieuwe interessante verbindingen. Bijvoorbeeld over het behoud en de geschiedenis van het Jongeriuscomplex. Het onderzoek naar nieuwe ontwikkelmogelijkheden in en om de stad vond ze zeer inspirerend. En thema's als de herwaardering van het groen aan de stadstrand. Of het bieden van een podium voor jonge architecten. 'En hoe interessanter ik het vind, hoe minder tijd ik heb om zelf te gaan kijken of avonden te bezoeken! Maar ik ben nog steeds blij dat Aorta er is gekomen!'

Resultaten behaal je vooral met kleine clubjes die iets echt willen.